

## OKUL ÖNCESİ EĞİTİM TEMELİNDE ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ<sup>1</sup>

EXAMINATION OF GRADUATE THESIS MADE IN TÜRKİYE ON THE SELF-REGULATION SKILLS OF CHILDREN ON THE BASIS OF PRE-SCHOOL EDUCATION

**Barış ŞAHİN**

Adalet Bakanlığı, brssh4949@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5059-6410>

### ÖZET

Bu araştırmada Türkiye’de okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki konu ve yöntem temelli eğilimlerin tespiti amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırmada, doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında dizinlenen öz düzenleme becerilerini konu alan 269 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırmada yeterli büyüklükte örnekleme ulaşabilmek ve belli ölçütleri karşılayan özel durumlar çalışılmak istendiği için ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2012-2021 yılları arasında erişim izni olan, yazım dili olarak Türkçenin seçildiği, kapsam olarak okul öncesinin temel alındığı 63 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Evrende yer alan 206 çalışma, erişim izni olmaması, Türkçeden başka bir dilin seçilmesi ve okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini ele almaması nedeni ile araştırmanın dışında tutulmuştur. Seçilen tezler “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Temelinde Çocukların Öz Düzenleme Becerilerini Konu Alan Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” aracılığı ile değerlendirilmiştir. Hazırlanan form aracılığı ile toplanan araştırma verileri, içerik analizi yolu ile çözümlenerek betimsel olarak tablolandırılmış ve raporlaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin yayımlanan lisansüstü tez açısından eğiliminin yüksek lisans, yöntem açısından nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modelinde, yayınlanma sıklığının son beş yılda çalışmaların artış gösterdiği, örneklem grubunda okul öncesi dönemdeki çocuklar ve ebeveynlerin olduğu, örneklem büyüklüğü açısından daha çok 101-200 arası büyüklükteki örneklemlere ulaşıp tercih edildiği, veri toplama aracı olarak ölçeklerin tercih edildiği, veri analiz teknikleri açısından ise betimsel istatistiki tekniklerin daha yoğun olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Konu yönelimi açısından çalışmaların büyük çoğunluğunda öz düzenleme becerilerinin ele alındığı belirlenmiştir. Ayrıca yapılan araştırma kapsamına giren ve nicel veri toplama araçlarının veri toplama sürecinde tercih edildiği çalışmaların büyük çoğunluğunda verilerin normal dağılım gösterme durumu ile alakalı olarak bilgi verme konusunda sorunların olduğu, araştırma verilerinin geçerliliğine ve güvenilirliğine ilişkin bilgilerin verilmesine dikkat edildiği, fakat bazı çalışmalarda bunun göz ardı edildiği belirlenmiştir. Nicel veri toplama araçlarının tercih edildiği çalışmaların tamamına yakınında etki büyüklüğü hesaplamasının yapılmadığı, yani etki büyüklüğü hesaplama konusunda çalışmalarda önemli bir eksiklik olduğu belirlenmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Eğitim, Erken Çocukluk, Okul Öncesi Eğitim, Öz düzenleme

### ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the subject and method-based trends in postgraduate theses on children's self-regulation skills on the basis of pre-school education in Turkey. Within the framework of this purpose, the document analysis method was preferred in the research. The universe of the research consists of 269 postgraduate theses on self-

<sup>1</sup> Yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

regulation skills indexed in the database of YÖK National Thesis Center. Criterion sampling method was used in the research because it was desired to reach a sufficient sample size and to study special cases that meet certain criteria. The sample of the research consists of 63 postgraduate theses, which were granted access between the years 2012-2021, Turkish was chosen as the writing language, and the scope was based on pre-school. 206 studies in the universe were excluded from the study due to lack of access permission, choosing a language other than Turkish, and not addressing children's self-regulation skills on the basis of pre-school education. The selected theses were evaluated through the "Graduate Thesis Review Form on Children's Self-Regulation Skills Based on Preschool Education in Turkey". The research data collected through the prepared form were analyzed through content analysis, tabulated and reported descriptively. As a result of the analysis, the tendency of the postgraduate theses on the self-regulation skills of children on the basis of preschool education in terms of published postgraduate thesis, in the survey model, one of the quantitative research approaches in terms of method, the frequency of publication of the studies has increased in the last five years, the sample group includes children in the preschool period and their parents, In terms of sample size, it has been determined that samples with a size of 101-200 are preferred, scales are preferred as data collection tools, and descriptive statistical techniques are used more intensively in terms of data analysis techniques. In terms of subject orientation, it was determined that most of the studies focused on self-regulation skills. In addition, in the majority of the studies that were included in the scope of the research and in which quantitative data collection tools were preferred in the data collection process, there were problems in providing information about the normal distribution of the data, attention was paid to the validity and reliability of the research data, but this was ignored in some studies. determined. It was determined that almost all of the studies in which quantitative data collection tools were preferred did not calculate the effect size, that is, there was a significant deficiency in the studies on effect size calculation.

**Keywords:** Education, Early Childhood, Preschool Education, Self-regulation.

## 1. GİRİŞ

Ailenin yapısı, ebeveynlerin eğitim durumu, ailenin genişliği (geniş-çekirdek aile), sosyo-ekonomik durumu gibi birçok faktörün çocukların sosyal gelişim süreçlerine doğrudan veya dolaylı olarak etki etmektedir. Yaşamın ilk yıllarında ihtiyaç duyulan gereksinimlerin karşılanabilmesi, sevgi ve saygı temelinde etkileşimlerin olması, çocukta kendine ve çevresine karşı güven duygusu geliştirmesini sağlaması beklenmektedir. Bunun yanında ebeveynlerin çocuk yetiştirme şekilleri, tutumları ve tavırları, onlara model olma ve bağlanma şekilleri, çocukların sosyal ilişkileri ve gösterdikleri sosyal becerileri üzerinde etkili olabilmektedir (Gülay ve Akman, 2009).

Erken çocukluk döneminde, bilişsel süreçlerdeki gelişmelere paralel olarak öz düzenleme süreçlerinde gelişim hızlı bir şekilde yaşanmaktadır. Öz düzenleme becerileri her bir bireyin yaşamında başarılı olmak için geliştirmek zorunda olduğu bireysel beceriler arasındadır. Öz düzenleme davranışların, eğilimlerin ve isteklerin ertelenmesi ya da bastırılması, sosyal kurallara uyma, duyguları kontrol etme ve düzenleme, hedefe yönelik uyarana odaklanma ve dikkati sürdürme becerisi olarak ifade edilmektedir (Posner ve Rothbart, 2009; Bauer ve Baumeister, 2011; Koole, Van Dillen ve Sheppes, 2011; akt. Liman, 2017). Okul öncesi dönemde çocukların öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri açısından önemlidir. Bu yüzden okul öncesi dönemde çocukların öz düzenlemelerinin nasıl olduğu, hangi değişkenlerle ilişkili olduğu sorunsal ön plana çıkmaktadır. Bu sorunsal araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Yapılan araştırmada Türkiye’de okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki konu ve yöntem temelli eğilimlerin tespiti amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki konu ve yöntem temelli eğilimlerin benzer ve farklı yönlerinin aşağıda araştırma soruları şeklinde verilen maddeler çerçevesinde ortaya konması da amaçlanmıştır. Araştırmada belirtilen amaçlar doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin konu alanına göre dağılımları nasıldır?
2. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin türü ve yayımlandıkları üniversite ile enstitüye göre dağılımları nasıldır?
3. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin yayımlandıkları yılların ve tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin dağılımları nasıldır?
4. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin tercih edilen yöntemlere ve araştırma desenlerine göre dağılımları nasıldır?
5. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin örneklem türlerine göre dağılımları nasıldır?
6. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımları nasıldır?
7. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri kaynaklarına göre dağılımları nasıldır?
8. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?
9. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri analiz türlerine göre dağılımları nasıldır?
10. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki verilerin normal dağılım gösterme durumu, geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bilgilerin yer alma durumlarına göre dağılımları nasıldır?
11. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki nicel verilerin etki büyüklüğünün hesaplanmasına ilişkin bilgilerin yer alma durumuna göre dağılımları nasıldır?
12. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kaynakların dağılımları nasıldır?
13. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kullanılan öz düzenlemeyi belirlemeye yarayan ölçeklerin dağılımları nasıldır?

## 2. YÖNTEM

Yapılan araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü çalışmaların kapsamlı ve bütüncül bir biçimde değerlendirilmesi ve okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki eğilimlerin tespiti amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırmada, doküman incelemesi yöntem olarak seçilmiştir. Doküman incelemesi bir olayın belli zamanlardaki ya da zaman içerisinde geçirdiği değişimlerin açıklanmasıyla ilgilidir (Best ve Kahn, 2017). Bu araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan çalışmaların bir araya getirilerek incelenip düzenlenmesi ve bu

çalışmalardaki genel eğilimleri ve sonuçları bir bütün olarak değerlendirilmesi amaçlandığından bu yöntem tercih edilmiştir.

### 2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini öz düzenlemeyi temel alan 269 lisansüstü çalışma oluşturmaktadır. Araştırmada yeterli büyüklükte örnekleme erişebilmek ve belli kriterleri karşılayan özel durumlar araştırılmak arzulanığında için (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020) ve önceden belirlenmiş bir kriter listesi oluşturulduğundan örneklem türü olarak ölçüt örnekleme türü tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çerçevede araştırmanın örneklemini 2012-2021 yılları arasında erişim izni olan, yazım dili olarak Türkçenin seçildiği, kapsam olarak okul öncesinin temel alındığı 63 lisansüstü çalışma oluşturmaktadır. Evrende bulunan 206 tez, erişim izninin açık olmaması, Türkçeden başka bir dilin seçilmesi ve okul öncesi temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini ele almaması nedeni ile araştırmanın dışında tutulmuştur.

### 2.2. Veri Toplama Aracı

Yapılan araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerileri ile ilgili yapılan lisansüstü tezler incelenmiştir. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerileri ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri inceleme sürecinde araştırmacı tarafından çalışmalar taranmış ve uzman görüşü alınarak “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Temelinde Çocukların Öz Düzenleme Becerilerini Konu Alan Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” hazırlanmıştır.

### 2.3. Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini temel alan lisansüstü çalışmaların kapsamlı ve bütüncül bir biçimde araştırmanın amaçları doğrultusunda analiz edilmesi için ilk aşamada araştırmacı tarafından geliştirilen “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Temelinde Çocukların Öz Düzenleme Becerilerini Konu Alan Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” aracılığı ile YÖK Ulusal Tez Merkezi resmi internet sayfasında yayınlanan lisansüstü çalışmalara erişilmiştir (<https://tez.yok.gov.tr>). İkinci aşamada araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda tarama yapılarak 63 lisansüstü çalışma erişilen tezler içerisinde ayrıştırılmıştır. Üçüncü aşamada erişilen lisansüstü çalışmalar araştırmacı tarafından geliştirilen “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Temelinde Çocukların Öz Düzenleme Becerilerini Konu Alan Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” na işlenerek veriler toplanıp raporlaştırılmıştır.

### 2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada ölçüt örneklem yolu ile belirlenmiş olan okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan 63 lisansüstü tezdten “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Temelinde Çocukların Öz Düzenleme Becerilerini Konu Alan Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” ndaki maddelere göre toplanan veriler içerik analiz yolu ile çözümlenmiştir. Araştırmada içerik analizi ile çözümlenen lisansüstü tezler betimsel olarak raporlaştırılmıştır. Raporlama yapılırken tablolardan yararlanılmıştır.

Yapılan araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin incelenme sürecinde, hazırlanan “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Temelinde Çocukların Öz Düzenleme Becerilerini Konu Alan Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” ndaki maddeler doğrultusunda analiz yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için araştırma kapsamında incelenen 63 lisansüstü tez araştırmacı tarafından bağımsız iki uzmana eşit şekilde paylaştırılarak elde edilen bulgular karşılaştırılmıştır. Bu sayede araştırmanın iç geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

### 3. BULGULAR

Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin konu alanına göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 1.** Çalışmaların Konu Alanlarına Göre Dağılımı

No	Konu Alanları	f	%	No	Konu Alanları	f	%
1	Öz düzenleme becerileri	54	85,71	24	Duygu Düzenleme Becerileri	1	1,58
2	Anne-baba tutumları/davranışları	8	12,69	25	Duygusal Zekâ	1	1,58
3	Sosyal beceriler	6	9,52	26	Ebeveyn Öz Yeterlik Ve Öfke Düzeyleri	1	1,58
4	Eğitim Programı/Yaklaşımı	5	7,93	27	Ebeveynlerin Olumsuz Disiplin Uygulamaları	1	1,58
5	Hazırbulunuşluk	5	7,93	28	Etkileşimli Akran Oyunları	1	1,58
6	Öz Düzenlemeli Öğretim	4	6,34	29	Farklı Kültürlere Bakış Açıları	1	1,58
7	Davranış Problemleri	3	4,76	30	Görsel-Motor Koordinasyon	1	1,58
8	Öz düzenleme gelişimi	2	3,17	31	İnce Motor Beceriler	1	1,58
9	Okul olgunluk düzeyi	2	3,17	32	Kaygı Düzeyleri	1	1,58
10	Eğitici/Yaratıcı Drama	2	3,17	33	Matematiksel Ölçme Becerileri	1	1,58
11	Öz Düzenlemeye Yönelik Tutum/İnanış	2	3,17	34	Oyun Temelli Eğitim	1	1,58
12	Zorbalık	2	3,17	35	Öğrenme Becerileri	1	1,58
13	Davranışsal Öz Düzenleme Gelişimi	1	1,58	36	Öğretmen Çocuk Etkileşimi	1	1,58
14	21. Yüzyıl Becerileri	1	1,58	37	Öz Yeterlilikler	1	1,58
15	Akademik Benlik Saygısı	1	1,58	38	Öğretmenlik İnanışları	1	1,58
16	Kişilerarası Problem Çözme Becerileri	1	1,58	39	Empatik Beceri	1	1,58
17	Akran İlişkileri	1	1,58	40	Sosyal Duygusal Davranış	1	1,58
18	Annelere Bağlanma Biçimleri	1	1,58	41	Sosyal Duygusal Uyum	1	1,58
19	Psikolojik Sağlık	1	1,58	42	Sosyo-Dramatik Oyun	1	1,58
20	Benlik Algısı	1	1,58	43	Sosyal Yetkinlik Davranışları	1	1,58
21	Bilişsel Tempo	1	1,58	44	Problem Çözme Becerileri	1	1,58
22	Çocuk Haklarına Yönelik Tutum	1	1,58	45	Sosyal Değer Kazanımları	1	1,58
23	Dil Becerileri	1	1,58	46	Zihin Kuramı	1	1,58

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 1’deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %85,71’inde (f=54) öz düzenleme becerileri, %12,69’unda (f=8) anne-baba tutumları/davranışları, %9,52’sinde (f=6) sosyal beceriler, %7,93’ünde (f=5) eğitim programı/yaklaşımı, %7,93’ünde (f=5) hazırbulunuşluk, %6,34’ünde (f=6) öz düzenlemeli öğretim, %4,76’sında (f=3) davranış problemleri, %3,17’sinde (f=2) öz düzenleme gelişimi, %3,17’sinde (f=2) okul olgunluk düzeyi, %3,17’sinde (f=2) eğitici/yaratıcı drama, %3,17’sinde (f=2) öz düzenlemeye yönelik tutum/inanış, %3,17’sinde (f=2) zorbalık, %3,17’sinde (f=2) öz düzenlemeye yönelik tutum/inanış ele alınmıştır. Ayrıca her birinde %1,58 oranında olmak üzere birer kez davranışsal öz düzenleme gelişimi, 21. yüzyıl becerileri, akademik benlik saygısı, kişilerarası problem çözme becerileri, akran ilişkileri, annelere bağlanma biçimleri, psikolojik sağlık, benlik algısı, bilişsel tempo, çocuk haklarına yönelik tutum, dil becerileri, duygu düzenleme becerileri, duygusal zekâ, ebeveyn öz yeterlik ve öfke düzeyleri, ebeveynlerin olumsuz disiplin uygulamaları, etkileşimli akran oyunları, farklı kültürlere bakış açıları, görsel-motor koordinasyon, ince motor beceriler, kaygı düzeyleri, matematiksel ölçme becerileri, oyun temelli eğitim, öğrenme becerileri, öğretmen çocuk etkileşimi, öz yeterlilikler, öğretmenlik inanışları, empatik beceri, sosyal duygusal davranış, sosyal duygusal uyum, sosyo-dramatik oyun, sosyal yetkinlik davranışları,

problem çözme becerileri, sosyal değer kazanımları ve zihin kuramıdır. Özetle araştırmaya dâhil edilen tezlerde öz düzenleme ile birlikte 46 farklı konunun ele alındığı görülmektedir.

Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin türü ve yayımlandıkları üniversite ile enstitüye göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 2.** Çalışmaların Üniversitelere Göre Dağılımı

No	Üniversite Adı	Tez Türü (n)		Yüzde (%)
		Yüksek Lisans	Doktora	
1	Gazi	13	4	26,98
2	Marmara	6	1	11,11
3	Hacettepe	2	3	7,93
4	Pamukkale	3	1	6,34
5	Aydın Adnan Menderes	3	-	4,76
6	İstanbul Aydın	3	-	4,76
7	Bahçeşehir	2	-	3,17
8	Çukurova	1	1	3,17
9	İstanbul Medipol	2	-	3,17
10	Üsküdar	2	-	3,17
11	Akdeniz	1	-	1,58
12	Burdur Mehmet Akif Ersoy	1	-	1,58
13	Bursa Uludağ	1	-	1,58
14	Dokuz Eylül	1	-	1,58
15	Ege	1	-	1,58
16	Hasan Kalyoncu	1	-	1,58
17	İnönü	1	-	1,58
18	İstanbul Sabahattin Zaim	1	-	1,58
19	İstanbul Şehir	1	-	1,58
20	İstanbul-Cerrahpaşa	1	-	1,58
21	Karabük	1	-	1,58
22	Kastamonu	1	-	1,58
23	Maltepe	1	-	1,58
24	Okan	1	-	1,58
25	Selçuk	-	1	1,58
26	Ufuk	1	-	1,58
Toplam		52	11	100

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 2’deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların (n=63) %83’ünün (n=52) yüksek lisans, %17’sinin (n=11) ise doktora tezi olduğu görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü çalışmaların çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu anlaşılmaktadır.

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 2’deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların 26 üniversite bünyesindeki programlarda yayımlandığı görülmektedir. Okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeyi araştırma süreçlerine dâhil eden lisansüstü çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesi bünyesindeki programlarda yayımlandığı görülmektedir. Gazi Üniversitesi’ni sırayla Marmara ve Hacettepe Üniversiteleri izlemektedir.

Tablo 2 incelendiğinde gerekli ölçütleri sağlayıp araştırmaya dâhil edilen doktora tezlerinin en fazla Gazi Üniversitesi bünyesindeki programlarda yayımlandığı görülmektedir. Doktora tezleri açısından Gazi Üniversitesi’ni Hacettepe Üniversitesi izlemektedir. Oransal açıdan bakıldığında Gazi Üniversitesi bünyesindeki programlarda yayınlanan tezlerin (n=17) %23,52’sinin doktora tezleri (n=4), %76,47’sinin yüksek lisans tezleri oluştururken, Hacettepe Üniversitesi bünyesindeki programlarda yayınlanan tezlerin (n=5) %60’ını doktora

tezleri (n=3), %40'ını yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Oransal açıdan değerlendirildiğinde doktora tezleri açısından Hacettepe Üniversitesi bünyesindeki programlarda okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeye yönelik çalışmalara daha fazla ilgi olduğu söylenebilir.

Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin yayınlandıkları enstitüye göre dağılımlarına ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

**Tablo 3.** Çalışmaların Enstitülere Göre Dağılımı

No	Enstitü Adı	Tez Türü (n)		Yüzde (%)
		Yüksek Lisans	Doktora	
1	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	30	9	61,90
2	Sosyal Bilimler Enstitüsü	14	2	25,39
3	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	4	-	6,34
4	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	4	-	6,34
Toplam		52	11	100

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 3'teki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların (n=63) %61,90'ının (n=39) Eğitim Bilimleri, %25,39'unun (n=16) Sosyal Bilimler, %6,34'ünün (n=4) Sağlık Bilimleri ve benzer şekilde %6,34'ünün (n=4) Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesindeki programlarda yayınlandığı görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin çoğunluğunun Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki programlarda yayınlandığı anlaşılmaktadır. Tablo 3'teki verilere göre Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nü Sosyal Bilimler Enstitüsü izlemektedir. İncelenen çalışmalarda doktora tezlerinin %61,90 oranla çoğunlukla Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki programlarda yayınlandığı görülmektedir. Doktora tezleri açısından Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nü Sosyal Bilimler Enstitüsü izlerken diğer enstitülerin bünyesinde doktora tezinin yayınlanmadığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda "Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin yayınlandıkları yılların ve tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin dağılımları nasıldır?" alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 4.** Yayın Yıllarına Göre Çalışmaların Dağılımı

No	Yıl	Tez Türü (n)		Yüzde (%)
		Yüksek Lisans	Doktora	
1	2021	13	1	22,22
2	2020	10	2	19,04
3	2019	16	3	30,15
4	2018	7	-	11,11
5	2017	3	1	6,34
6	2016	1	3	6,34
7	2014	1	-	1,58
8	2013	-	1	1,58
9	2012	1	-	1,58
Toplam		52	11	100

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 4'teki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların (n=63) %22,22'sinin (n=14) 2021 yılında, %19,04'ünün (n=12) 2020 yılında, %30,5'inin (n=19) 2019 yılında, %11,11'inin (n=7) 2018 yılında, %6,34'ünün (n=4) 2017 yılında, %6,34'ünün (n=4) 2016 yılında, %1,58'inin (n=1) 2014 yılında, %1,58'inin (n=1) 2013 yılında, %1,58'inin (n=1) 2012 yılında yayınlandığı görülmektedir.

Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin tamamına yakınının (%88,86) son 5 yılda yayınlandığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin dağılımlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

**Tablo 5.** Yayınlanan Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

No	Unvan	Tez Türü (n)		Yüzde (%)
		Yüksek Lisans	Doktora	
1	Dr. Öğretim Üyesi	20	1	33,33
2	Doç. Dr.	17	2	30,16
3	Prof. Dr.	15	8	36,51
	Toplam	52	11	100

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 5'teki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların (n=63) %33,33'üne (n=21) Dr. Öğretim Üyesi unvanına sahip öğretim üyelerinin, %30,16'sına (n=19) Doç. Dr. unvanına sahip öğretim üyelerinin, %36,51'ine (n=23) ise Prof. Dr. unvanına sahip öğretim üyelerinin danışmanlık hizmeti verdiği görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerde %36,51 oranla çoğunlukla Prof. Dr. unvanına sahip öğretim üyelerinin danışmanlık hizmeti verdiği anlaşılmaktadır. Erişilen veriler doktora tezleri için oransal açıdan değerlendirildiğinde Prof. Dr. unvanına sahip öğretim üyelerinin doktora tezlerine daha fazla danışmanlık hizmeti verdiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda "Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin tercih edilen yöntemlere ve araştırma desenlerine göre dağılımları nasıldır?" alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 6.** Yayınlanan Tezlerin Araştırma Yöntemi ve Desenine Göre Dağılımı

Tür	n	%	Tür	n	%
Nicel	57	90,47	Tarama	45	71,42
			Deneysel Desen	12	19,04
Nitel	1	1,58	Durum Çalışması	1	1,58
			İç İçe Gömülü Karma Desen	1	1,58
Karma	5	7,93	Tamamen Karma Sıralı Eşit Statülü Tasarım	1	1,58
			Yakınsayan Paralel Desen	2	3,17
			Açıklayıcı Karma Desen	1	1,58
Toplam	63	100		63	100

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 6'daki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %90,47'sinin (n=57) nicel, %1,58'inin (n=1) nitel, %7,93'ünün (n=5) karma yöntemle yazıldığı görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerde %90,47 oranla çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 6'da araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerde tercih edilen araştırma desenlerine ilişkin erişilen bulgular incelendiğinde çalışmaların %71,42'sinde (f=45) tarama, %19,04'ünde (f=12) deneysel desen, %1,58'inde (f=1) durum çalışması, %3,17'sinde (f=2) yakınsayan paralel desen (f=2), %1,58'inde (f=1) iç içe gömülü karma desen, %1,58'inde (f=1) tamamen karma sıralı eşit statülü tasarım desenlerinin tercih edildiği görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü

tezlerde %71,42 oranla çoğunluk olarak tarama modelinin araştırma deseni olarak tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin örneklem türlerine göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 7. Örneklem Türüne Göre Çalışmaların Dağılımı**

Örneklem Türü	f	%
Basit Seçkisiz/Tesadüfi	17	26,98
Kolay Ulaşılabilir	11	17,46
Uygun Örnekleme	7	11,11
Amaçlı Örnekleme	4	6,35
Tabakalı	4	6,35
Maksimum Çeşitlilik	3	4,76
Kotalı Örnekleme	2	3,17
Küme Örnekleme	1	1,59
Ölçüt Örnekleme	1	1,59
Belirtilmemiş	16	25,40

İncelenen çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 7’deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların (n=63) %26,98’inde (f=17) örneklem türü olarak basit seçkisiz/tesadüfi örnekleme, %17,46’sında (f=11) kolay ulaşılabilir örnekleme, %11,11’inde (f=7) uygun örnekleme, %6,35’inde (f=4) amaçlı örnekleme, %6,35’inde (f=4) tabakalı örnekleme, %4,76’sında (f=3) maksimum çeşitlilik örnekleme, %3,17’sinde (f=2) kotalı örnekleme, %1,59’unda (f=1) küme örnekleme ve %1,59’unda (f=1) ölçüt örnekleme türünün kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca çalışmaların %25,40’ında (f=16) araştırma sürecine katılım gösterenlerin hangi örneklem türü ile belirlendiğine ilişkin olarak herhangi bir bilgilendirmenin bilgi olmadığı görülmüştür. Belirtilen bu bulgular doğrultusunda incelenen çalışmalar arasında basit seçkisiz/tesadüfi örnekleme türünün yaygın olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca elde edilen bulgulara göre yapılan çalışmalarda araştırma sürecine katılım gösterenlerin hangi örneklem türü ile belirlendiğine ilişkin bilginin olmadığı yaygın fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 8. Örneklem Büyüklüklerine Göre Çalışmaların Dağılımı**

No	Örneklem Büyüklüğü	Tez Türü (n)		Yüzde (%)
		Yüksek Lisans	Doktora	
1	30 ve altı	3	1	6,35
2	31-100	10	6	25,40
3	101-200	15	2	26,98
4	201-300	13	-	20,63
5	301-500	10	1	17,46
6	501-1000	1	1	3,17
Toplam		52	11	100

2021 yılına kadar okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezler ile alakalı olarak Tablo 8’deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %6,35’inde (n=4) örneklem büyüklüğünün 30 ve altı, %25,40’ında (n=16) 31-100, %26,98’inde (n=17) 101-200, %20,63’ünde (n=13) 201-300, %17,46’sında (n=11) 301-500, %3,17’sinde (n=2) ise 501-1000 arasında olduğu görülmektedir.

Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri kaynaklarına göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 9.** Veri Kaynaklarına Göre Çalışmaların Dağılımı

Veri Kaynakları	f	%
Çocuklar	56	88,88
Öğretmen	8	12,69
Ebeveynler	15	23,80

2021 yılına kadar okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 9’daki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %88,88’inde veri kaynağı olarak okul öncesi dönemdeki çocukların (f=56), %12,69’unda öğretmenlerin (f=8), %23,80’inde ebeveynlerin (f=15) tercih edildiği görülmektedir. Tablo 9’daki verilere göre veri kaynağı olarak %56,71 oranla çoğunlukla okul öncesi dönemdeki çocukların seçildiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 10.** Veri Toplama Araçlarına Göre Çalışmaların Dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	%
Ölçek	59	93,65
Başarı Testi	10	15,87
Çeşitli Formlar	6	9,52
Yönergeler	6	9,52
Görüşme	3	4,76
Gözlem	4	6,35
Anket	2	3,17
Günlük	1	1,59
Kodlama Şeması	1	1,59

İncelenen lisansüstü çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 10’daki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %93,65’inde (f=59) veri toplama aracı olarak ölçekler kullanılırken, %15,87’sinde (f=10) çeşitli başarı testleri, %9,52’sinde (f=6) çeşitli formlar, %9,52’sinde (f=6) yönergeler, %6,35’inde (f=4) gözlem formları, %4,76’sında (f=3) görüşme formları, %3,17’sinde (f=2) anketler, %1,59’unda günlük, %1,59’unda ise kodlama şeması veri toplama aracı olarak tercih edildiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin %93,65’inde veri toplama araçlarından en az birini ölçeklerin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Aşağıda “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri analiz türlerine göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 11.** Veri Analiz Tekniklerine Göre Çalışmaların Dağılımları

Veri Analiz Teknikleri	f	%
Betimsel İstatistik	36	57,14
t-Testi	34	53,96
Mann Whitney U Testi	32	50,79
Anova	28	44,44
Kruskall Wallis H Testi	26	41,26
Pearson Korelasyon	23	36,50
Spearman Korelasyon	13	20,63
Regresyon	12	19,04
Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	9	14,28
Betimsel Analiz	2	3,17
İçerik Analizi	2	3,17
Manova	2	3,17
Ki-Kare	2	3,17

İncelenen lisansüstü çalışmalar ile alakalı olarak Tablo 11'deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %57,14'ünde (f=36) betimsel istatistik, %53,96'sında (f=34) t-testi, %50,79'unda (f=32) Mann Whitney U Testi, %44,44'ünde (f=28) Anova, %41,26'sında (f=26) Kruskall Wallis H Testi, %36,50'sinde (f=23) Pearson Korelasyon, %20,63'ünde (f=13) Spearman Korelasyon, %19,04'ünde (f=12) Regresyon, %14,28'inde (f=9) Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, %3,17'sinde (f=2) betimsel analiz, %3,17'sinde (f=2) içerik analizi, %3,17'sinde (f=2) Manova, %3,17'sinde (f=2) Ki-Kare kullanıldığı görülmüştür. Bu verilere göre okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü çalışmalar için toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemlerle analizinin %57,14'lük oranı ile veri analiz sürecinde diğer analiz türlerine göre daha fazla tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda "Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki verilerin normal dağılım gösterme durumu, geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bilgilerin yer alma durumlarına göre dağılımları nasıldır?" alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 12.** Verilerin Normalliğine, Geçerliliğine ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular

	n	%
Normalliğe İlişkin Bilgi Bulunan Çalışmalar	45	75,00
Normalliğe İlişkin Bilgi Bulunmayan Çalışmalar	15	25,00
Toplam	60*	100
Geçerliliğe İlişkin Bilgi Bulunan Çalışmalar	42	66,67
Geçerliliğe İlişkin Bilgi Bulunmayan Çalışmalar	21	33,33
Toplam	63	100
Güvenirliğe İlişkin Bilgi Bulunan Çalışmalar	62	98,41
Güvenirliğe İlişkin Bilgi Bulunmayan Çalışmalar	1	1,59
Toplam	63	100

\*İncelenen 63 çalışmanın 3'ünde nicel veri toplama araçları kullanılmadığından normal dağılıma ilişkin bilgiler 60 çalışma üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

İncelenen lisansüstü tezler ile alakalı olarak Tablo 12'deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren ve nicel veri toplama araçlarının veri toplama sürecinde tercih edildiği çalışmaların %75'inde (n=45) nicel verilerin normalliği ile alakalı olarak bilgilere yer verildiği saptanırken, %25'inde (n=15) nicel verilerin normalliği ile alakalı olarak bilgilere yer verilmediği saptanmıştır. Erişilen bu bulgulara doğrultusunda veri toplama aşamasında nicel veri toplama araçlarının tercih edildiği çalışmalarda verilerin normal dağılım gösterme

durumu ile alakalı olarak bilgi verme konusunda sorunların olduğu çalışma sayısının %25,00 oranla az olduğu anlaşılmaktadır.

İncelenen lisansüstü tezler ile alakalı olarak Tablo 12'deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren nitel ve nicel veri toplama araçlarının veri toplama sürecinde tercih edildiği çalışmaların %66,67'sinde (n=42) verilerin geçerliliği ile alakalı olarak bilgilere yer verildiği saptanırken, %33,33'ünde (n=21) verilerin geçerliliği ile alakalı olarak bilgilere yer verilmediği saptanmıştır. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeyi araştırma konusu olarak lisansüstü çalışmalarda araştırma verilerinin geçerliliğine ilişkin bilgilerin verilmesine %66,67 oranla dikkat edildiği, fakat 21 çalışmada %33,33 oranla bunun göz ardı edildiği anlaşılmaktadır.

İncelenen lisansüstü tezler ile alakalı olarak Tablo 12'deki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %98,41'inde (n=62) güvenilirliğe ilişkin bilgilerin yer aldığı, %1,59'unda (n=1) ise güvenilirlik ile alakalı bilgilere yer verilmediği görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeyi araştırma konusu olarak alan lisansüstü çalışmalarda araştırma verilerinin güvenilirliğine ilişkin bilgilerin verilmesine %98,41 önem gösterildiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda "Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki nicel verilerin etki büyüklüğünün hesaplanmasına ilişkin bilgilerin yer alma durumuna göre dağılımları nasıldır?" alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 13. Çalışmaların Etki Büyüklüğü Hesaplama Durumuna Göre Dağılımı**

Etki Büyüklüğü Hesaplanma Durumu	n	%*
Etki Büyüklüğünün Hesaplandığı Çalışmalar	2	3,33
Etki Büyüklüğünün Hesaplanmadığı Çalışmalar	58	96,66
Toplam	60	100

\* Yüzde hesaplamaları 60 sayısı üzerinden yapılmıştır (n x 100/60)

Araştırmada etki büyüklüğünün hesaplanması için araştırma sürecinde nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği çalışmalar ele alınmıştır. Bu kapsamda incelenen 63 çalışmanın 60'ında nicel araştırma süreçlerinin (nicel+karma) tercih edildiği belirlenmiştir.

2012-2021 yılları arasında okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezler ile alakalı olarak Tablo 13'teki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmaların %96,66'sında nicel verilerin etki büyüklüğünün hesaplanmadığı, %3,33'ünde ise hesaplandığı belirlenmiştir. Bu kapsamda değerlendirme yapıldığında etki büyüklüğü hesaplama konusunda çalışmalarda önemli bir eksiklik olduğu görülmektedir.

Aşağıda "Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kaynakların dağılımları nasıldır?" alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 14. Çalışmaların Kaynaklarının Dağılımı**

Tür	Ortalama
Kaynak Sayısı	198
Yabancı Kaynak Sayısı	77
Türkçe Kaynak Sayısı	121
Kitap Alıntısı	54
Makale Alıntısı	87
Tez Alıntısı	41
Bildirilerden Alıntı	11
Diğer	5

2021 yılına kadar okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezler ile alakalı olarak Tablo 14'teki veriler analiz edildiğinde araştırma kapsamına giren çalışmalarda başvuru kaynaklarının ortalamasının 198 olduğu görülmektedir. Başvuru kaynaklarının ortalama olarak 77'sinin yabancı, 121'inin ise Türkçe kaynaklardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca kaynakların ortalama olarak 54'ünün kitap alıntısı, 87'sinin makale alıntısı, 41'inin lisansüstü tezlerden alıntı olduğu, 11'inin bildirilerden, 5'inin ise ifade edilen kaynaklar dışında erişilen kaynaklardan oluştuğu görülmektedir. Erişilen bu bulgulara göre okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeyi araştırma konusu olarak lisansüstü çalışmalarda %33,33'lük oranla Türkçe kaynakların daha fazla kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda "Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kullanılan öz düzenlemeyi belirlemeye yarayan ölçeklerin dağılımları nasıldır?" alt problemine ilişkin olarak incelenen lisansüstü tezlerin analizi sonucu erişilen bulgular yer almaktadır.

**Tablo 15.** Çalışmaların Kullanılan Ölçeklere Göre Dağılımı

Tez No	Çalışmaya Dâhil Edilen Tezler	Kullanılan Ölçek	Güvenirlilik Katsayısı
1	Arabacı, F. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,81
2	Ayvaz, E. (2018)	Nitel	-
3	Canol, B. (2021)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
4	Bilgici, B.G. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)	,96
5	Toktanış, N.Ç. (2021)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,96
6	Başkan, B.E. (2021)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,80
7	Ün, B. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,90
8	Franzini, C.S. (2021)	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Düzenlemeli Öğrenmeye Yönelik Kullandıkları Öğretim Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği	,91
9	Hoçur, İ.B. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,90
10	Akcan, M.N. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,93
11	Gündoğdu, K. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)	,94
12	Vardi, Ö. (2021)	Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği	,93
13	Güngör, D. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,90
14	Yılmaz, Ş. (2021)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,93
15	Özbek, E. (2021)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği <sup>1</sup>	,91-,96
16	Turgut, M. (2021)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
17	Gündüz, A. (2020)	Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği <sup>2</sup>	,84-,96
18	Özcan, Ö. (2020)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)/Anne Formu	,96/,87
19	Yılmaz, Y. (2020)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,93
20	Kovancı, L. (2020)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,96
21	Işıksolu Aysel, Y. (2020)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,90
22	Öksüz, A. (2020)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	,90
23	Yıldız, F.E. (2020)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,87-,89
24	Mercan, H. (2020)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)	,81

25	Kurt, Ş.H. (2020)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,79
26	Orhan Taşkoyan, T. (2020)	Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği	,84-,96
27	Aygün, F.Ş. (2020)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,80-,88
28	Varlı, B. (2020)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,91-,96
29	Atmaca, R.N. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
30	Temiz, A. (2019)	Baş-Ayak-Diz-Omuz Dokunma Yönergeleri	,95
31	Ezmeci, F. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,82
32	Kayalı, M. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	Bilgi yok
33	Şamlı, H.Ö. (2019)	Baş-Ayak-Diz-Omuz Dokunma Yönergeleri	,96
34	Uykan, E. (2019)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)	,82
35	İleri, G. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
36	Astarlar, F. (2019)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)	,94
37	Yeğenoğlu, F. (2019)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,97
38	Pazarbaşı, H. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
39	Kalıpçı Söyler, S. (2019)	BADO-Öz Düzenleme Ölçeği	,95
40	Mercan, M. (2019)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,89
41	Dinçer Yavuz, İ. (2019)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,87-,89
42	Özkür, F. (2019)	Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği	Bilgi yok
43	Karakurt, Ç. (2019)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,96
44	Samar, Y. (2019)	Baş-Ayak-Diz-Omuz Dokunma Yönergeleri	,96
45	Şahin, Ç. (2019)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,96
46	Yılmaz, B. (2018)	Öz düzenlemeli öğretime yönelik öz yeterlik ölçeği	,95
47	Şepitçi, M. (2018)	Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği	,89-,95
48	Ceylan Esentürk, B. (2018)	Öz düzenleme ile ilgili ölçek yok.	-
49	Tekin, H. (2018)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
50	Eroğlu, E. (2018)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,85
51	Aydın, F. (2018)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
52	Adagideli, F.H. (2018)	Öz düzenleme ile ilgili ölçek yok.	-
53	Liman, B. (2017)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
54	Kıyaker, S. (2017)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
55	Çelik, B. (2017)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
56	Öztabak, M.E. (2017)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83
57	Bayındır, D. (2016)	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	,96
58	Sop, A. (2016)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,82
59	Sezgin, E. (2016)	Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği	,94
60	Yılmaz, H. (2016)	Öz Düzenleme Ölçeği	,87
61	Keleş, S. (2014)	48-60 Aylık Çocuklar İçin Öz-Düzenleme Bataryası <sup>3</sup>	,35
62	Ertürk, H.G. (2013)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,81
63	Fındık Tanrıbuyurdu, E. (2012)	Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	,83

<sup>1</sup> Güvenirlilik katsayıları alt boyutlar temelinde verilmiş olup, genel ortalamaya ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

<sup>2</sup> Çalışmada erişilen güvenirlilik aralıkları verilmiş. Alt boyutlar veya genele ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

<sup>3</sup> Kodlayıcılar arası uyum puanı Cohen'in Kappa Katsayısı.

Tablo 15’te yer alan bilgiler değerlendirildiğinde öz düzenleme ile ilgili olarak 59 çalışmada öz düzenlemeyi ölçen ölçekler kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu ölçeklerin yer aldığı 3 çalışmada güvenilirlik katsayısının hesaplanmasında ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin bilgilerin olduğu belirlenirken, genel ortalamaya ilişkin olarak bilgi verilmediği belirlenmiştir. İncelenen yayınlarda hesaplanan güvenilirlik katsayılarının bir çalışma hariç (Kurt, 2020) diğerlerinin tamamında “,80” den büyük olduğu belirlenmiştir. Bu durum öz düzenleme ile ilgili olarak kullanılan ölçeklere ilişkin verilerin oldukça yüksek derecede güvenilir olduğunu gösterdiği söylenebilir.

Tablo 15’te yer alan bilgiler değerlendirildiğinde öz düzenleme ile ilgili olarak ölçek kullanılan çalışmaların ikisinde güvenilirlik katsayılarına ilişkin bilgilere yer verilmediği belirlenmiştir. Tablo 15’te ölçeklerin dağılımları verilirken Tablo 16’da bu ölçeklerin çalışmalara göre sınıflandırılmış şekli yer almaktadır.

**Tablo 16.** Çalışmalarda Kullanılan Ölçeklerin Sınıflandırılması

Kullanılan Ölçekler	n	Geliştiren/ Uyarlayan	Orijinal/ Uyarlama
Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	23	Fındık Tanrıbuyurdu, 2012	Uyarlama
4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	13	İvrendi ve Erol (2018)	Orijinal
Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	6	Bayındır ve Ural (2016)	Orijinal
Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği	5	Sezgin ve Demiriz (2016)	Uyarlama
Öz Düzenleme Ölçeği	1	Aydın, Keskin ve Özer (2014)	Uyarlama
Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	4	Bayındır (2016)	Orijinal
Bado-Öz Düzenleme Ölçeği	1	İvrendi, 2011	Uyarlama
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Düzenlemeli Öğrenmeyeyönelik Kullandıkları Öğretim Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği	1	Saraç ve Tarhan (2020)	Orijinal
Öz Düzenlemeli Öğretime Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği	1	Yılmaz (2018)	Orijinal
Toplam	55		

Araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kullanılan öz düzenlemeyi belirlemeye yarayan ölçekler incelendiğinde en fazla Fındık Tanrıbuyurdu (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği” nin (n=23) kullanıldığı görülmektedir. Bu ölçeği sırası ile İvrendi ve Erol (2018) tarafından geliştirilen “4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği” (n=13), Bayındır ve Ural (2016) tarafından geliştirilen “Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği” (n=6) ve Sezgin ve Demiriz (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği” (n=5) takip etmektedir.

## SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeyi araştırma konusu yapan lisansüstü çalışmalardaki konu ve yöntem temelli eğilimlerin tespiti amaçlanmıştır. Bunun yanında araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki konu ve yöntem temelli eğilimlerin benzer ve farklı yönlerinin ortaya konması da amaçlanmıştır. Araştırmanın belirtilen amaçları doğrultusunda erişilen sonuçlar maddeler halinde aşağıda verilmiştir.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin konu alanına göre dağılımları nasıldır” olan birinci alt problemi doğrultusunda araştırma kapsamına giren çalışmalarda yoğun olarak öz düzenleme becerilerinin ele alındığı tespit edilmiştir. Öz düzenleme becerilerinin yanında anne-baba tutumları/davranışları ve sosyal beceriler konularında da yoğun olmasa da çalışmalar yapıldığı

belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya dâhil edilen tezlerde öz düzenleme ile birlikte 46 farklı konunun ele alındığı da belirlenmiştir.

*İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar* Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin türü ve yayınlandıkları üniversite ile enstitüye göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu belirlenmiştir. Bu durum Türkiye’de bulunan yüksek lisans programlarının sayısının doktora programlarından niceliksel olarak fazla olması ile açıklanabileceği yüksek lisans eğitimi alanların sayısının doktora eğitimi alanlardan fazla olması ile de açıklanabilir.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerin 26 farklı üniversite bünyesindeki programlarda yayınlandığı belirlenmiştir. Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesi bünyesindeki programlarda yayınlandığı saptanmıştır. Ayrıca araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin Gazi Üniversitesi’nden sonra sırayla en fazla Marmara ve Hacettepe Üniversitelerinde yayınlandığı saptanmıştır.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerin çoğunluğunun Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki programlarda yayınlandığı saptanmıştır. Araştırmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nden sonra en fazla Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki programlarda yayınlandığı belirlenmiştir. Bu durumun araştırma sürecinde incelemeye konu olan okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin eğitim bilimleri ile doğrudan ilişkili olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nden sonra Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün gelmesinin nedeni olarak üniversiteler bünyesinde Sosyal Bilimler Enstitü sayısının diğer enstitü sayılarına göre fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin yayınlandıkları yılların ve tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerin tamamına yakınının son 5 yılda yayınlandığı tespit edilmiştir. Bu durum okul öncesi eğitim temelinde öz düzenleme ile ilgili farkındalığın son beş yılda arttığı şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlere en fazla Pof. Dr. unvanına sahip öğretim üyelerinin danışmanlık hizmeti verdiği saptanmıştır. Nisan 2022 YÖK istatistik verilerine göre yükseköğretim kurumlarında 32.201 Profesör, 20.174 Doçent ve 41.496 Dr. Öğretim Üyesi unvanına sahip öğretim üyesinin aktif olarak görev yapmaktadır (YÖK, 2022).

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin tercih edilen yöntemlere ve araştırma desenlerine göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerde yoğun olarak nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği saptanmıştır. Araştırma kapsamına giren çalışmalarda nitel araştırma yaklaşımlarının yöntem olarak tercih edilebilirliğinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca ulaşılmasında nitel yönetmelerin tercih edildiği çalışmaların kapsamlı ve derinlemesine araştırma yapmayı gerektirmesi ile veri toplama sürecinin ve analizinin daha çok çaba gerektirmesi (Akaydın ve Çeçen, 2015) neden olarak gösterilebilir. Ayrıca bu durumun oluşmasında öz düzenleme konusunun daha çok uygulamalı faaliyetlerle tespit edilmesinin lisansüstü tezlerde amaçlanmasının nicel yöntemlere (özellikle tarama ve deneysel desen) yönelimi arttırdığı gibi nitel araştırma yöntemlere yönelimi azalttığı söylenebilir.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerde yoğun olarak tarama modelinin tercih edildiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin örneklem türlerine göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü çalışmalar arasında basit seçkisiz/tesadüfi örnekleme türünün yoğun olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bunun yanında araştırmada örneklem türünün belirtilmediği okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan tezlerin fazlalığı da dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında incelenen çalışmalar içerisinde örneklem türünün belirtilmediği yayının fazla olması, çalışmaları yapan araştırmacıların bu konuda bilgilerin sınırlı olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim bu konuda Göktaş ve arkadaşları (2012) bu tarz eksikliklerin çalışmalarda olmasını bilimsel araştırma yöntemleri konusunda araştırmacıların bilgilerin sınırlı olmasına dayandırmışlardır. Araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda ve diğer farklı türdeki çalışmalarda eğer araştırma sürecinde bir örneklem varsa bu örneklemin türünün ne olduğu ve nasıl belirlendiğinin belirtilmesi, araştırmanın nasıl yapıldığına açıklık getireceği gibi ileride yapılacak araştırmalara rehberlik edecektir (Yılmaz ve Altinkurt, 2012).

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerin yaklaşık yarısı 31-200 arası örneklem ile yürütüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada büyük örneklem grupları ile yapılan tez sayısının da çok az (n=2) olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri kaynaklarına göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerde okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların veri kaynağı olarak daha fazla tercih edildiği saptanmıştır. Çocuklardan sonra ise veri kaynağı olarak ebeveynlerin araştırma süreçlerine dâhil edildiği saptanmıştır.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerin tamamına yakınında veri toplama araçlarından en az birisinin ölçek olduğu tespit edilmiştir. Ölçeklerin veri toplama aracı olarak tercih edilmesinde, kısa zamanda geniş örneklemelerden veriler toplama isteğinden kaynaklandığı söylenebilir (Büyüköztürk vd., 2020; Hew, Kale ve Kim, 2007; akt. Erdoğan ve Çağiltay, 2009). Ayrıca araştırma sürecinde araştırmacılar üzerindeki maliyet baskısının azaltılmak için anket ve ölçek gibi veri toplama araçlarının daha fazla tercih edilmesinin gerekçesi olarak gösterilebilir (De Leeuw ve Hox, 1996; akt. Göçer, Bayat, Köseoğlu ve Özer, 2020). Benzer şekilde Baş'ta (2005) ölçek ve anketlerin veri toplama aracı olarak kullanım sıklığının kolay erişim, düşük maliyet, zaman ve emek tasarrufu gibi diğer çalışmalara göre avantajlarından kaynaklandığı belirtmiştir.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin veri analiz türlerine göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerde verilerin analizinde betimsel istatistiki yöntemlerle analizin veri analiz sürecinde diğer analiz türlerine göre daha fazla tercih edildiği belirlenmiştir. Veri analiz sürecinde çıkarımsal istatistiki yöntemlerden parametrik testlerde t-testi, non-parametrik testlerde Mann Whitney U Testi'nin kullanıldığı belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda ve karma yöntem araştırmalarının nitel aşamasında betimsel ve içerik analizi yolu ile verilerin analiz edildiği belirlenmiştir.

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki verilerin normal dağılım gösterme durumu, geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bilgilerin yer alma durumlarına göre dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerin dörtte birinde parametrik ve non-parametrik testlerin tercih edildiğine dair kanıt olarak gösterilen normalliğe ilişkin bilgi verme konusunda sıkıntılar olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde çoğu araştırmada yöntem

bölümünün açık bir şekilde normal dağılıma ilişkin bilgilerin raporlaştırılmadığına (Demir, Saatçioğlu ve İmrol, 2016) rastlanılmaktadır. Bakker ve Wicherts (2011) ve Kashy ve diğerleri (2009; akt. Demir, Saatçioğlu ve İmrol, 2016) tarafından yapılan araştırmalarda da yapılan araştırmada olduğu gibi araştırmaların raporlaştırılması sürecinde normalliğe ilişkin bilgilerin verilmesinde eksikliklerin olması, araştırmaların veri güvenilirliği ve geçerliği konusunda şüphelere yol açtığı belirtilmiştir.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerde araştırma verilerinin geçerliliğine ilişkin bilgilerin verilmesine dikkat edildiği, fakat bazı çalışmalarda bunun göz ardı edildiği belirlenmiştir. Bilimsel araştırmalarda geçerlik, bireyin ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerle karıştırmadan ne derece doğru ölçtüğü ile alakalıdır. Başka bir anlatımla ölçme neticelerinin geçerliği, amaçlanan ölçmenin gerçekleştirilebilme derecesidir (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmalarda verilerin geçerlik ölçütlerini sağlayıp sağlamadığına dair bilgilerin olmaması, yöntem bilimsel açıdan önemli bir eksikliğin varlığını gösterdiği söylenebilir. Bunun yanında Karasar'ın (2016) ifade ettiği her araştırmada iç ve dış geçerliğin sağlanması son derece önemli olduğu ilkesinin okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü çalışmaların bazısında göz ardı edildiği söylenebilir. Anlaşıldığı üzere geçerlik konusunda araştırmacılardan veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerinde tutarlı olması ve bu tutarlılığı nasıl sağladığını, araştırmacıların sürekli olarak kendilerini ve araştırma süreçlerini eleştirel açıdan sorgulaması ve ulaştığı bulguların ve neticelerinin gerçeği yansıtmayı yansıtmadığını denetlemesi beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılan çalışmada incelenen tezlerde Yıldırım ve Şimşek (2016) tarafından belirtilen geçerlik süreçlerinin kısmen göz ardı edildiği söylenebilir.

Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerde araştırma verilerinin güvenilirliğine ilişkin bilgilerin verilmesine önem gösterildiği belirlenmiştir. Bilimsel araştırmalarda güvenilirliği Crocker ve Algina (1986; akt. Büyüköztürk vd., 2020), belli bir özelliği ölçmek maksadıyla yapılan ölçmeleri aynı bireyler üzerinde aynı koşullarda tekrar edilebilirliği olarak açıklamıştır. Bunun yanında bilimin aynı konunun farklı sınamalarından benzer sonuçların alınması, yani yüksek güvenilirlikte sonuçların elde edilebilmesi ile sağlandığı (Karasar, 2016) dikkate alındığında okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü çalışmalarda bilimsel ölçütlerin uygulanmasında güvenilirlik bağlamında sorunların olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın *“Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki nicel verilerin etki büyüklüğünün hesaplanmasına ilişkin bilgilerin yer alma durumuna göre dağılımları nasıldır?”* alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerin tamamına yakınında etki büyüklüğü hesaplanmadığı belirlenmiştir. Bu konuda öz düzenlemeyi temel alan lisansüstü çalışmalarda önemli bir eksiklik olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın *“Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kaynakların dağılımları nasıldır?”* alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerde çeşitli kaynaklardan yararlanıldığı belirlenmiştir. Yani çalışmalarda zengin bir kaynak kullanımından yararlandığı söylenebilir. Bu sonuca ilişkin bulgular özellikle Türkçe yazılı kaynakların sayısındaki fazlalık yönünden dikkat çekmektedir. Belirlenen sonuç, lisansüstü eğitim öğrencilerinin yabancı dil yeterliliklerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca tercih edilen kaynak açısından makalelerin ön planda olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun oluşmasında erişim açısından online platformlar aracılığı ile makalelere erişimin daha kolay olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu gerekçeye ek olarak dergilerin online yayın tercihlerinin basılı yayına göre daha fazla tercih etmelerinden de kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın *“Okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerdeki kullanılan öz düzenlemeyi belirlemeye yarayan ölçeklerin*

*dağılımları nasıldır?” alt problemi doğrultusunda incelenen lisansüstü tezlerde öz düzenleme ile ilgili olarak 59 çalışmada öz düzenlemeyi ölçen ölçekler kullanıldığı belirlenmiştir. Bu ölçeklerin yer aldığı 19 çalışmada güvenilirlik katsayısının hesaplanmasına ilişkin olarak bilgiler verildiği fakat bu bilgilerin ölçek geliştirenlere ait olduğu yapılan çalışmalara ait olmadığı belirlenmiştir. Bu durum öz düzenleme becerilerini konu alan bazı çalışmaların verilerinin güvenilirliğine ilişkin olarak durumun belirsiz olduğunu gösterdiği söylenebilir.*

Yapılan araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu öneriler sunulmuştur:

- Yapılan çalışmada öz düzenleme ile ilgili yapılmış tezlerde yoğun olarak nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği saptanmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda nitel araştırma yöntemlerinin de sürece dâhil edildiği tezlerin çoğaltılması öz düzenleme ile ilgili olarak okul öncesi temelinde kapsamlı ve derinlemesine bilgilere ulaşmayı kolaylaştırabilir.
- Yapılan çalışmada öz düzenleme ile ilgili yapılmış tezlerde yoğun olarak nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği saptanmıştır. Fakat bazı nicel çalışmalarda yöntemsel sıkıntılarının olduğu belirlenmiştir. Bu durumun giderilmesi için lisansüstü eğitim düzeyinde istatistik dersleri verilebilir.
- Yapılan çalışmada örneklem türünün belirtilmediği yayınların fazlalığı dikkat çekici bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. İleride bu tür sorunların yaşanmaması için lisansüstü eğitim alan öğrencilere mevcut araştırma yöntemleri dersinin daha etkili ve kapsamlı bir şekilde uygulamalı öğretim süreçleri ile öğretimi sağlanmalıdır.
- Yapılan çalışmada deneysel desenlerin tercih edildiği çalışmalar haricinde örneklem büyüklüklerinin küçük olduğu söylenebilir. Özellikle tarama desenin yoğun olarak öz düzenleme ile ilgili tezlerde kullanıldığı dikkate alınırsa büyük örneklem grupları ile çalışılmasının daha genellenebilir sonuçlara ulaşmayı sağlayabileceği söylenebilir.
- Yapılan çalışmada okul öncesi eğitim temelinde öz düzenlemeyi araştırma konusu olarak lisansüstü çalışmalarda yoğun olarak Türkçe kaynaklı eserlere başvurulduğu belirlenmiştir. Bu konuda yayınların kaynak açısından zenginliği ve çeşitliliği için yabancı dil yeterliliklerini arttırmaya yönelik çalışmalar artırılabilir.
- Yapılan çalışmada okul öncesi eğitim temelinde çocukların öz düzenleme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerde kullanılan öz düzenlemeyi belirlemeye yarayan ölçeklerin çeşitlilik açısından sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu konuda yurt içinde ölçek geliştirme süreçlerine ağırlık verilerek öz düzenlemenin çeşitli ölçme araçları ile nasıl ölçüldüğü ve ne tür sonuçlara erişildiğine ilişkin kapsamlı veriler elde edilebilir.
- Yapılan çalışmada çeşitli değişkenlerle öz düzenleme arasındaki ilişkiye ait bulgular incelendiğinde en fazla ilişkinin sosyal beceriler ve ebeveyn tutumları arasında olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada birer veya ikişer kez incelenen değişkenler göz önünde bulundurularak öz düzenlemenin bu değişkenlerle ilişkisi incelenebilir.

#### KAYNAKÇA

- Akaydın, Ş. & Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198.
- Baş, T. (2005). *Anket nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir*. Seçkin Yayıncılık.
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. (Çev. Ed. Köksal, O.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (29. baskı). Pegem Akademi.
- Demir, E., Saatçioğlu, Ö. & İmrol, F. (2016). Uluslararası dergilerde yayımlanan eğitim araştırmalarının normallik varsayımları açısından incelenmesi. *Current Research in Education*, 2(3), 130-148.

- Erdoğmuş, F.U. & Çağıltay, K. (2009). Türkiye’de eğitim teknolojileri alanında yapılan master ve doktora tezlerinde genel eğilimler. *Akademik Bilişim. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Harran Üniversitesi*.
- Göçer, V., Bayat, S., Köseoğlu, E. ve Özer, S. (2020). Yaşam boyu öğrenmeyi konu alan lisansüstü tezlerdeki eğilimler. 3.Uluslararası uzaktan öğrenme ve yenilikçi eğitim teknolojileri konferansı, DILET 10-11 Aralık 2020.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. & Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 177-199.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2016). *Bilimlerde araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Nobel.
- Keleş, S. (2014). *Kültürel-tarihsel kuram bağlamında hazırlanan eğitim programının 48-60 aylık çocukların öz-düzenleme gelişimi üzerine etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Koşar, D., Emre, E. R., Kılınç, A. Ç. & Koşar, S. (2017). Öğretmen liderliğine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 29-46.
- Kurt, Ş.H. (2020). *Okul öncesi eğitim alan çocukların öz-düzenleme gelişiminin öğretmen ve okul öncesi eğitimle ilişkisi* [Doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Liman, B. (2017). *Öz düzenleme beceri eğitimi programının altı yaş grubu çocukların öz düzenleme becerilerine, sosyal duygusal davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Posner, M. I. & Rothbart, M. K. (2009). Toward a physical basis of attention and self-regulation. *Physics of life reviews*, 6(2), 103-120.
- Wanless, S. B., McClelland, M. M., Acock, A. C., Ponitz, C. C., Son, S. H., Lan, X., ... & Li, S. (2011). Measuring behavioral regulation in four societies. *Psychological Assessment*, 23(2), 364.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D. (2007). *The comparative effects of prediction/discussion-based learning cycle, conceptual change text, and traditional instructions on students’ genetics understanding and self-regulated learning* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Yılmaz, K. & Altinkurt, Y. (2012). An examination of articles published on preschool education in Turkey. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 3227-3241.
- YÖK. (2022). <https://istatistik.yok.gov.tr/>, 25.04.2022.